

O žalostnem koncu junaškega viteza.

(Iz češkega prevedel dr. Fr. Bradáč.)

Da vam nisem že dolgo nič pripovedoval —

Prav imate! Toda z vami, Mihēc, Jožko in Marica, je križ. Vedno hočete slišati pravljico, pa tako, da je resnična. Kje naj pobiram take pravljice...? Toda čakajte! — Vprav sem se neke domislil. Poslušajte torej...!

Ni še dolgo, kar se je to zgodilo. Včeraj ponoči. Temà je že blodila po gozdu, kjer ni bilo slišati nič drugega kot skovikanje čuka in žuborenje potoka, ki je tekel v tako globoki strugi, da je bilò strah pogledati vanjo. Skozi veje visokih dreves so se videle svetle zvezde, ki so tako trepetale, kakor da se boje.

In takrat se je prebudil junaški vitez v oklepu in se viteško nategnil, da so ploščice oklepa kar zaškripale. Da, tako junaški je bil ta vitez, da svojega oklepa ni slekel niti, kadar je hotel spati. Tega pa ni delal zato, ker se je mordà bal sovražnika, zakaj stanoval je v utrjenem gradu med jelševimi koreninami, dva dobra komolca globoko pod vodo...

»Pod vodo?« — je rekel neverno Mihēc in zmajal z glavo...

In Marica je nagrbančila čelo, me karajoče pogledala in dejala: »Veš, očka, če danes ne lažeš, tak ne rečem nič.«

»Niti na misel mi ne pride, da bi zavoljo vas lagal,« — sem rekel na to. — Ampak če mi boste skakali v besedo, bom prenehal, in ne boste izvedeli ničesar...

Da, kakor sem povedal — ta vitez je živel v utrjenem gradu med jelševimi koreninami, dva komolca globoko pod vodo. Ko se je zbudil in se potegnil za dolge brke, je spoznal, da je že noč in torej čas, da gre na lov.

Prehobil je dolg hodnik, kjer so visele drobne koreninice kakor zavese, in če je bil na dnu potoka med kameni, ki so bili od glena tako spolzki, da je bila groza iti po njih. Vsak drug bi bil spodrsnil in padel, vitez pa je imel trden korak in zato jo je neustrašeno ubiral po vodni pustinji. Bila je sicer temà, toda vitez se ni oziral ne na desno ne na levo ter jo meril kar po pameti v tiste kraje, kjer je bila na ovinku peščena plitvina. To pa zato, ker je bil že lačen in je bilo na plitvini zmerom dovolj hrane. Komaj je stopil na rahla tla, je že zagledal mastno ličinko, ki mu je šla prav v slast.

Tedaj pa švigne — bogve odkod se je vzela — nad peskom k njemu jegulja. Riba, ki je podobna kači, zviija se kakor kača — in leze tudi lahko na breg ter se izprehaja po kopnem, česar si ne more dovoliti vsaka riba. Jegulje pa so tudi sicer podobne kačam. Zvite so in lokave, da je res čudno, zakaj jim ni bil dan tudi razklan jezik.

Približala se je vitezmu in rekla: »Jej, jej, gospod vitez, kar pomilujem te, ko vidim, da ješ tako mrcino, medtem ko je tamle malo dalje pripravljena zate pravcata gostija. Mesa, da ga ne bi snedlo deset vitezov...«

Rekla je — in se zagnala ter je bila iz vode na bregu, zakaj videla je, kako neprijazno jo je vitez ošvrknil s pogledom in jezno zmignil z dolgimi brki. Ni mu bilo zaupati in zato je jegulja gledala, da bi prišla iz nevarne bližine...

Zares je s svojimi besedami razjezila junaškega viteza, ki ga je bilo tudi nekoliko sram, da ga je jegulja zalotila pri tako neviteškem obedu. Taka ličinka ni nič kaj dobra jed in vitez jih je jedel samo, če ni bilo nič okusnejšega. Tudi danes jo je vzel za ljubo samo zato, da bi si potolažil prvi glad, saj je upal, da najde pozneje boljši plen. Jeguljine besede pa so povzročile, da mu ličinka ni šla več v slast. Tudi jeza, ki mu je vzkipela, ga je kmalu minila...

Nekaj časa je stal neodločen, kajti vedel je, da je jegulja kačja nesnaga, ki se ji ne sme verjeti, pa naj se dela še tako prijazno. Izkušnja pa je bila prevelika in vitez si je slednjič mislil: za pogled se nič ne plača — zakaj bi se torej ne mogel prepričati, koliko je resnice na jeguljinem poročilu. Saj je prav mogoče, da je bila tam doli in je torej mogla videti.

Odšel je s peščine na sredo struge, zlezal na kamen, se malo pridvignil in ukazal vodi, naj ga nese. Zabrbotala je okrog njega, in že je plul z zadkom naprej, kakor imajo ti vodni vitezi sploh navado.

Toda komaj je odplaval za lučaj daleč, že je zadel na oviro, ki ga je primorala, da se je spustil na dno. Razkačen je pogledal navzgor — in videl belico...

Belica je prava ubožica naših potokov. Nikoli ni iz nje velika riba, ljudje se ne menijo dosti zanjo; uporabljajo jo kvečjemu za vabo, kadar lové ribe roparice, katerih plen je belica tudi, kadar je svobodna. In zato živi ta plašna ribica po vodnih peščinah in tolmunih, nikjer ni njeno življenje na varnem.

Lahko si mislite, kako je junaškega viteza pogrelo, ko je videl, da se je taka reva predrznila tako neotesano trčiti v njegov plemeniti zadek. Že je hotel kar pri tej priči obračunati z motilcem svoje plovbe, toda belica — vsa se je tresla od strahu — je začela ponižno in tiho...

»Ne srdi se name, junaški gospod vitez, ker sem se nehote zadela vate. Vprav bežim, kolikor me nesejo plavuti, iz kotanje za veliko krnico, da se mi ne bi tam kaj hudega primerilo. Saj se še vsa tresem, zakaj tam sem videla pregrozne reči. Še preden se je zmračilo, sta se pojavila ondi dva možaka, ki sta začela polagati v vodo čudne priprave. Veš, take lesene obroče z napeto mrežo in začrnelimi kosi nečesa v sredi. Komaj sem to

uzrla, sem švignila pod breg in se stisnila med korenine, da se ne bi izdala. Kar čudno je, da sem vzdržala ondi do teme, kajti po vodi se je začel širiti težak in dušec smrad. Ne more biti drugače, kot da sta ta dva človeka zastrepila potok. Vidim, da si namenjen v te kraje, zato poslušaj moj svet in ne hodi tja — pa odpusti mi, da sem se na svojem begu zadela vate...»

Toda vitez se je samozavestno napihnil...

»Bedasta belica, kako se moreš predrzniti, dajati mi nasvete!« — se je zadrhl nanjo... »Zapomni si za vselej, da ne pozna strahu, kdor je viteškega rodu. Kaj se vtikaš v moje poti? Prav tja pojdem, ti pa se poberi, da te ne vidim več!«

Belica se je prestrašila in zaveslala tako močno s plavutmi, da se je kar srebrno zalesketalo za njo...

Vitez je še nekaj zagodrnjal o smeli predrznosti takšne sodrge, potem pa je izpustil kamen, ki se ga je držal, in vodni tok ga je nesel zopet dalje. Ni mogel več dvomiti, da se za krnico res godi nekaj posebnega, in v duhu je dajal prav jegulji, ki je bil o njej prepričan, da je mnogo pametnejši in bolj pozna svet kot neumna belica...

Ni trajalo dolgo in tok ga je zanesel v tolmun, kjer je moral naglo veslati z zadnjimi pločami svojega oklepa, da bi prišel na drugo stran, kajti v tolmunu je bil vodni tok tako slab, da je voda skoraj stala. Toda komaj je preplaval tolmun, komaj ga je zopet zanesel nekoliko jačji tok malo dalje, že je zadovoljno pomigal z dolgimi brki in se brž spustil na dno...

»Vidiš jo, neumno belico, ona pravi smrad! Pripoveduje, da je otok zastrupljen — v resnici pa vse diši po najboljši pojedini! Ampak seve, kako pa naj takale reva razume stvari, ki so samo za odličnike!«

Tako je mrmral, opiraje se na kamenje, in se oziral, odkod prihaja ta ljubeznivi vonj. In tu je opazil malo pod seboj tisti obroč z mrežo, ki je o njej pripovedovala belica. Toda komaj je to zagledal, se je prestrašil, ker se je gostilo okrog mesa na sredi mreže že nekoliko viteških tovarišev v enakih oklepih, kakor je bil njegov...

»Da bi prišel k mizi, kjer ne bi biló več prostora zame!« — je zagodrnjal in hitel tja.

Preden bi kdo naštel do pet, je bil na mreži in silil k mesu, brezobzirno odrivaje svoje tovariše, da so oklepi kar brneli. Jezno so ga sicer gledali, toda pustili so ga naprej. Deloma zato, ker je bil močnejši in torej ni kazalo, začeti z njim junaški boj, deloma tudi zato, ker je bilo mesa več ko preveč za vse...

In gostili so se junaški vitezi tako imenitno, da so jim oklepi odstopali. Seveda — mesa je bilo vedno manj, toda na žalost je potekal tudi čas...

Tako so bili zavérovani v svojo gostijo, da niso opazili, kako se jim bliža rdečkasta luč goreče smolnice, ki jo je držal v levi roki možak, z desno pa je nosil veliko košaro s tesno se prilegajočim pokrovom. Ni bil sam. Z njim je bil še drugi, tako da ni bilo dvoma, da sta to tista dva, o katerih je pravila belica, da sta zastrepila potok. Čez nekaj časa sta se oba ustavila in posvetila v vodo, potem pa sta se vedno bolj bližala in slednjič prišla tja, kjer se je gostil vitez s svojimi tovariši...

Rdeča svetloba je padla na vodo in prosevala do dna. Seveda je posvetila tudi na gostečo se viteško družbo, ki se je prestrašila, ker se je prepozno zavedela, da se gosti, ne da bi bila povabljená v goste. To ni biló viteško in zato je razumljivo, da so skušali vsi pobegniti od mize, še preden bi bili spoznani...

Toda biló je že prepozno! —

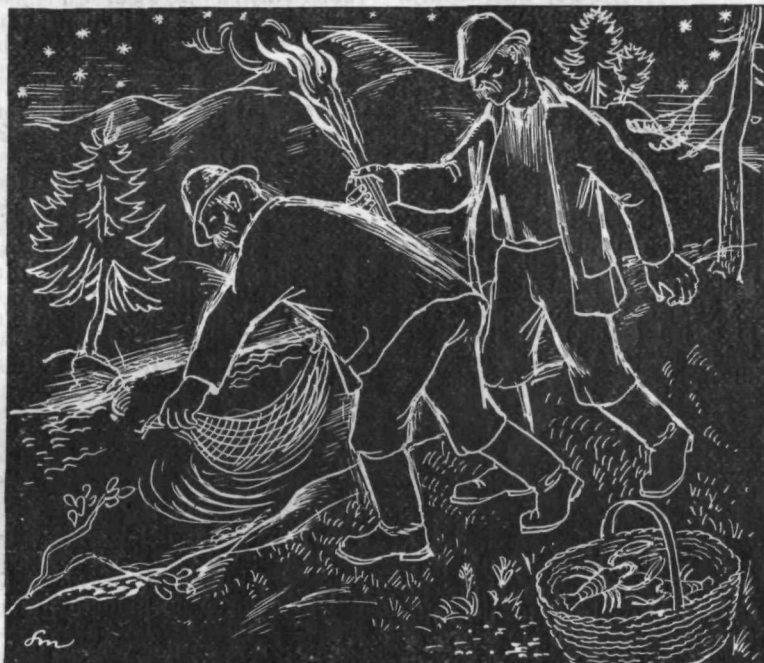
Eden onih možakov je stopil v vodo in potegnil na breg obroč z mrežo in z vitezi na njej. Položil jo je na travo, drugi pa je odprl košaro, v kateri

so bile mokre koprive. In že sta metala vanjo viteza za vitezom. V luči goreče bakle so reveži videli, da je v košari med koprivami že vse polno tovarišev v viteških oklepih, ki so bili tudi vsi zasačeni in ujeti pri gostijah, na katere jih ni bil nihče povabil...

Potem se je pokrov zaklopil — in vitezi so bili zaprti...

»Ješ, ješ! Vitezi v košari?« je vzdihnil Mihec in presenečen izbulil oči...

Marica pa je napravila z roko odklonilno gesto ter rekla užaljeno: »Veš, očka, tegà mi ne boš pravil! Kako pa bi tja zlezli — vitezi v košaro!« Zamizal sem in pokimal z glavo...

»Da, da — kakor sem povedal: pokrov se je zaklopil in že so bili tisti vitezi v oklepih zaprti v košari. — Pa če mi ne verjamete, vam povem še več, da vas prepričam. — Tista dva moža, ki sta jih zaprla v košaro, sta prišla z njimi danes zjutraj na trg, da bi jih prodala. Naša mama jih je od njih kupila — in danes jih bomo imeli za večerjo...«

Mihec in Marica sta kar debelo gledala in sta komaj dihala od groze zaradi mojega ljudožrstva.

Samo mali Jožko se je s tem sprijaznil in je dejal odločno v svojem skrivnostnem jeziku: »Jest ih tud papal« — kar naj bi pomenilo, da je Jožko sklenil, da bo tiste viteze res pojedel...

Toda že je bila tu mama, ki je v kuhinji slišala, o čem govorimo. — Zato je položila na mizo krožnik, na katerem se je kadil kup rdečih kuhanih rakov...

Marica pa se je prezirljivo namrdnila in rekla: »Saj sem précej vedela, da je bilo o rakih!«

Pravični Mihec pa je ogorčeno vzkliknil: »Toda veš, očka, zdaj pa sestra laže, ker ni vedela nič več kakor jaz!«

In tako ne vem, res ne vem, kdo od obeh je govoril resnico...

Toda tole o vitezu v oklepu je bilà resnica.